

της σωφροσύνης ποιούμενος ». Καὶ ὡσεὶ ἐπαρώμενος ἑαυτῷ καὶ ἐθελοκακίαν ἀποτριβόμενος, ἐπιφέρει : « εἰ δ' ἐγὼ ταῦτα ψεύδομαι ἀντία τῆς Ἑλλάδος ἐπισταμένης, ἐκεῖνον μὲν οὐδὲν ἐπαινῶ, ἑμαυτὸν δὲ ψέγω ».

§ 13. Ὅτι δὲ ὅλως ἀπροκαλύπτως ἐθεώρουν τὰ παιδικὰ ἀφροδίσια ὡς μίαν τῶν σαρκικῶν ἀπολαύσεων, ἀποδεικνύεται ἔτι σαφέστερον ἐκ τοῦ μετὰ τοῦ Ἰέρωνος διαλόγου τοῦ Σιμωνίδου. Ὁ Ἰέρων (Ξενοφ. Ἰέρων Α', 29 κ. ἐ.) πειρᾶται ἀποδειξάει ὅτι ἐν τούτοις δὴ τοῖς ἀφροδισίοις οἱ τύραννοι μειονεκτοῦσι τῶν ἰδιωτῶν, καὶ περὶ τῶν παιδικῶν ἀφροδισίων γίνεται καὶ διεξοδικὸς λόγος. « Ἐν δὲ τοῖς παιδικοῖς ἀφροδισίοις ἔτι αὐτὸ πολὺ μᾶλλον, ἢ ἐν τοῖς τεκνοποιοῖς μειονεκτεῖ τῶν εὐφροσυνῶν ὁ τύραννος· ὅτι μὲν γὰρ τὰ μετ' ἔρωτος ἀφροδίσια πολὺ διαφερόντως εὐφραίνει, πάντες δὴ-που ἐπιστάμεθα, ὁ δὲ ἔρος πολὺ αὐτὸν ἐθέλει ἥκιστα τῷ τυράννῳ ἐγγίγνεσθαι· οὐ γὰρ τῶν ἐτοιμῶν ἡδεῖται ὁ ἔρος ἐφιέμενος, ἀλλὰ τῶν ἐλπιζομένων. Ὡσπερ οὖν εἷτις, ἄπειρος ὢν δίψους, τοῦ πιεῖν οὐκ ἂν ἀπολαύσει, οὕτω καὶ ὁ ἄπειρος ὢν ἔρωτος, ἄπειρός ἐστι τῶν ἡδίστων ἀφροδισίων ». Πρὸς δὲ τὴν εἰρωνικὴν παρατήρησιν τοῦ Σιμωνίδου, « ὅτι ἄρα οὐκ ἐμφύονται τῷ τυράννῳ ἔρωτες παιδικῶν », καὶ τὴν ὑπόμνησιν, ὅτι καὶ αὐτὸς ἦρα Δαιλόχου τοῦ Καλλίστου ἐπικαλουμένου, ὁ Ἰέρων ἀπαντᾷ, ὅτι : « οὐ τοῦ ἐτοιμοῦ παρ' αὐτοῦ δοκοῦντος εἶναι τυχεῖν, τούτου μάλιστα ἐπιθυμῶ, ἀλλὰ τοῦ ἥκιστα τυράννῳ προσήκοντος κατεργάσασθαι. Ἐγὼ γὰρ δὴ ἐρῶ μὲν Δαιλόχου, ὢν περ ἴσως ἀναγκάζει ἡ φύσις ἀνθρώπου δεῖσθαι παρὰ τῶν καλῶν· τούτων δέ, ὢν ἐρῶ, τυχεῖν μετὰ μὲν φιλίας καὶ παρὰ βουλομένου πάνυ ἰσχυρῶς ἐπιθυμῶ τυγχάνειν, βία δὲ λαμβάνειν παρ' αὐτοῦ ἥσσον ἂν μοι δοκῶ ἐπιθυμῆν, ἢ ἑμαυτὸν κακόν τι ποιεῖν. Παρὰ μὲν γὰρ πολεμίων ἀκόντων λαμβάνειν, πάντως ἡδίστον ἔγωγε νομίζω εἶναι, παρὰ δὲ παιδικῶν βουλομένων ἡδίσται, οἶμαι, αἱ χάριτές εἰσιν ». Καὶ ὅλως ἀνέδην περιγράφων τὴν ἐκ τῶν ἀκκισμῶν καὶ χαριεντισμῶν τοῦ ἐρωμένου ἄφατον ἡδονήν, ἐπιφέρει. « Εὐθὺς γὰρ παρὰ τοῦ ἀντιφιλούντος ἡδεῖται μὲν αἱ ἀντιβλέψεις, ἡδεῖται δὲ αἱ ἐρωτήσεις, ἡδεῖται δὲ αἱ ἀποκρίσεις, ἡδίσται δὲ καὶ ἐπαφροδιτώταται αἱ μάχαι καὶ

ἔριδες. Τὸ δὲ ἀκόντων παιδικῶν ἀπολαύειν ληλασίᾳ ἔμοιγε δοκεῖ εἰκέναι μᾶλλον, ἢ ἀφροδισίσι· καίτοι τῷ μὲν ληστῇ παρέχει τινὰς ὅμως ἡδονὰς τὸ τε κέρδος καὶ τὸ ἀνίσιν τὸν ἐχθρόν, τὸ δὲ οὐ ἂν ἐρᾷ τις, τούτῳ ἡδῆσθαι ἀνιωμένῳ καὶ φιλοῦντα μισεῖσθαι καὶ ἄπτεσθαι ἀχθομένου, πῶς οὐγὶ τοῦτο ἤδη δυσχερὲς τὸ πάθημα καὶ οἰκτρὸν; Καὶ γὰρ δὴ τῷ μὲν ἰδιώτῃ εὐθύς τεκμηρίον ἐστίν, ὅταν ὁ ἐρώμενός τι ὑπουργῇ, ὅτι ὡς φιλῶν χαρίζεται διὰ τὸ εἰδέναι ὅτι οὐδεμιᾶς ἀνάγκης οὔσης ὑπηρετεῖ. τῷ δὲ τυράνῳ οὔ ποτ' ἐστὶ πιστεῦσαι, ὡς φιλεῖται· ἐπιστάμεθα γὰρ αὐ τοὺς διὰ φόβον ὑπηρετοῦντας, ὡς, ἢ μάλιστ' ἂν δύνωνται, ἐξεικάζουσιν αὐτοὺς ταῖς τῶν φιλοῦντων ὑπουργίαις· καὶ τοίνυν αἱ ἐπιβουλαὶ ἐξ οὐδένων πλέονες τοῖς τυράννοις εἰσὶν ἢ ἀπὸ τῶν μάλιστα φιλεῖν αὐτοὺς προσποιησαμένων». Ἐνταῦθα βεβαίως οὐδαμῶς ἐννοεῖται πλατωνικῆς τις σχέσις, καὶ ὅμως ὁ Ξενοφῶν λαλεῖ τὸσον διεξοδικῶς περὶ τῶν θελγῆτρων τοιούτου ἔρωτος, ὡσεὶ περὶ τινος φυσικοῦ καὶ ἀμέμπτου. Ἐὰν δὲ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ('Αναβ. Β, 6, 28) ψέγηται Μένων ὁ Θεσσαλὸς ὁ ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ὥρας αὐτοῦ γενόμενος παιδικὰ τῷ Ἑλληνι Ἀριστίπῳ καὶ τῷ βαρβάρῳ Ἀρραίῳ καὶ τούτου ἕνεκα εἰς στρατηγίαν προδιδασθεὶς, αὐτὸς δὲ ἔχων παιδικὰ θαρύπαν, ἀγένειος ὢν γενειῶντα, ἐκεῖ οὐ διακρίνεται εὐκόλως, ἂν μετὰ τῶν ἄλλων κακιῶν καὶ δόλων αὐτοῦ ψέγηται μόνον καὶ ἢ χάριν αἰσχροῦς πλεονεξίας ἐταίρησις, ἢ συγγρόνως καὶ τὸ δυσανάλογον τῆς ἡλικίας καὶ τὸ ἀλλόκοτον περιστατικόν, ὅτι ἐγρήτο πρεσβυτέροις τὴν ἡλικίαν παιδικοῖς.

§ 14. Ἀλλὰ καὶ τοιαύτη κλίσις, ὅταν διαγράφει ὁ Ἰέρων, φαίνεται πολλῷ ἔλαττον ἀποτρόπαιος, ἢ μυρία ἄλλα παραδείγματα αὐτῆς. Τὸ δὲ ἔτι αἰσχροτέρου, ὅτι καὶ ἐνώπιον δικαστηρίου, ἐνώπιον τῆς Βουλῆς τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἐνήγετο τοιαύτη ὑπόθεσις καὶ ἠδύνετο ἐκτίθεσθαι ἐκεῖ, πῶς διὰ συμβολαίου ἐμισθοῦτο παῖς τις ἐπὶ τοιούτῳ σκοπῷ, ὡς δύναται τις ἰδεῖν ἐν τῷ τοῦ Λυσίου πρὸς Σίμωνα λόγῳ. Καὶ ἀπολύτως μὲν ἀδιαφόρως ἢ ὅλως ἀναισχύντως οὐδαμῶς ἀναφέρεται καὶ τότε τὸ πρᾶγμα, διότι ὁ ἀγορεύων κατὰ τοῦ Σίμωνος κρίνει καθήκον αὐτοῦ, ὅπως ἐκφράσῃ τὴν μεγίστην ἀγανάκτησιν αὐτοῦ, διότι ἀναγκασθεῖται εἰπεῖν

πρὸς τὴν βουλήν περὶ τοιούτων πραγμάτων, ὑπὲρ ὧν, λέγει, αὐτὸς ἠνέσχετο ἀδικούμενος, εἰ μέλλοιεν πολλοὶ συνείσεσθαι καὶ μόνος καταστάς εἰς ἀνάγκην ὑπὸ τοῦ ἐραστοῦ ἀντιδίκου, διηγῆσεται ἅπαντα τὰ πεπραγμένα, οὐδὲν ἀποκρυψάμενος. Ἄλλ' ἅπαξ εἰσελθὼν εἰς τὴν διήγησιν, ὁμολογεῖ ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ τὴν μοχθηρίαν ἄνευ αἰδοῦς καὶ δέου· ὅπερ τεκμηριοῖ, ὅτι τοῦτο συνέβαινε τόσον γενικῶς καὶ συνήθως, ὥστε οὐδεὶς εὔρισκεν ἐν τῷ πράγματι ἀξιόποινον ἢ αἰσχρόν τι, εἰ καὶ ὀφείλομεν σημειῶσαι πάλιν, ὅτι ὁ ἀγορευὼν ἐπανελημμένως λέγει, ὅτι ἀσμένως τὸ καθ' ἑαυτὸν ἤθελεν ἀποφυγεῖν τὸ σκάνδαλον, ἵνα μὴ ᾗ διαβόητος. Ἡ γενικὴ ἔκτασις ταύτης τῆς κακοηθείας ἐντελῶς ἐπιμαρτυρεῖται καὶ ὑπὸ τῶν πολλαχοῦ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων λεγομένων περὶ νέων ἢ μειρακίων, ἅπερ καὶ ἀντὶ ἐλαχίστου ἀργυρίου ἐμισθοῦντο ἐπὶ σκοπῷ ταύτης τῆς φαυλοτάτης βιομηχανίας ὡς κοιναὶ πόρνοι, ἢ διὰ διαφόρων δώρων διεφθείροντο ὑπὸ τῶν ἐραστῶν. Οὕτω παρ' Ἀριστοφάνει οἱ ἐπὶ τοῖς ἑαυτῶν προτερήμασι καὶ ταῖς πρὸς τὸ γένος τῶν βροτῶν εὐποιίαις ἐγκωσώμενοι ὄρνιθες πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀναφέρουσιν (Ὀρν. 705), «ὅτι πολλοὺς καλοὺς ἀπομωμοκότας παῖδας πρὸς τέρμασιν ὥρας | διὰ τὴν ἰσχυρὴν τὴν ἡμετέραν διεμήρισαν ἄνδρες ἐρασταί, | ὁ μὲν ὄρτυγα δούς, ὁ δὲ πορφυρίων', ὁ δὲ χῆν', ὁ δὲ Περσικὸν ὄρνιν». | Καὶ οἱ δύο πονηροί, δεσπότης καὶ δοσλος, Χρεμύλος καὶ Καρίων, οἱ ἐγκωμιάζοντες τὸν χορηγὸν παντὸς ἀγαθοῦ πλοῦτον οὐδὲ τοῦτο παραλείπουσιν ἀμνημόνευτον. (Ἄρ. Πλουτ. 153-160). «Καρίων. Καὶ τοὺς γε παῖδάς φασι ταῦτ' οὗτο δρᾶν |, οὐ τῶν ἐραστῶν, ἀλλὰ τ' ἀργυρίου χάριν. | Χρεμύλος. Οὐ τοὺς γε χρηστοὺς, ἀλλὰ τοὺς πόρνους, ἐπεὶ | αἰτοῦσιν οὐκ ἀργύριον οἱ χρηστοί. Καρίων. Τί δέ; | Χρεμύλος. Ὁ μὲν ἵππον ἀγαθόν, ὁ δὲ κύνας θηρευτικὰς. | Καρ. Αἰσχυνόμενοι γὰρ ἀργύριον αἰτεῖν ἴσως | ὀνόματι περιπέττουσι τὴν μοχθηρίαν». | Ὁ δὲ Σωκράτης πρὸς οὐδὲν ἄλλο καταλληλότερον εἶχε παραβάλλειν τὴν ἐπὶ μισθῷ σοφίαν, ἢ πρὸς τοιούτους αὐτόχρομα πεπορνευμένους ἢ πόρνους, οἱ ἐπώλουν ἀργυρίου τὴν ὥραν τῷ βουλομένῳ, λέγων (Ἄπομν. Α, 6, 13). «παρ' ἡμῖν νομίζεται τὴν ὥραν καὶ τὴν σοφίαν ὁμοίως μὲν

καλόν, ὁμοίως δὲ αἰσχρὸν διατίθεσθαι εἶναι τὴν γὰρ ὥραν ἐάν μὲν τις ἀργυρίου πωλῆ τῷ βουλομένῳ, πόρνον αὐτὸν ἀποκαλοῦσιν, ἐάν δέ τις, ὃν ἂν γνῶ καλόν τι καγαθὸν ἐραστὴν ὄντα, τοῦτον φίλον ἑαυτῷ ποιῆται, σώφρονα νομίζομεν». Αὕτη μόνον ἢ αἰσχρὰ βιομηχανία σημαίνεται διὰ τοῦ ἐπονειδίστου ὀνόματος ἐταιρήσις, (ἐταιρεῖν, ἐταιρεία) καὶ μόνον ὁ ταύτην μετερχόμενος παῖς ἐκαλεῖτο ἐταιρῶν καὶ ἡταιρηκῶς, ἐν ᾧ οἱ ἐν σωφρονεστέρα πρὸς τοὺς ἐραστὰς σχέσει διατελοῦντες ἐκαλοῦντο ἀπλῶς ἐρωμένοι, ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι ἐν ἀμφοτέραις ταῖς περιπτώσεσιν, ἐκαλοῦντο ἐρωγτες ἢ ἐρασταί. Καὶ ἐκ τῶν εἰς ἑαυτοὺς ἐξαμαρτανόντων πάλιν διακρίνονται ἰδίως, οἱ ἡταιρηκότες, οἱ πρὸς ἕνα καὶ μόνον τούτο πάσχοντες, ἀλλ' ἐπὶ μισθῷ ποιούμενοι τὸ αἰσχος, καὶ οἱ πεπορνευμένοι ἢ πόρνοι, οἱ ἀναφανδὸν ἀργυρίου τὴν ὥραν τῷ βουλομένῳ. Παραδείγματα τούτου ἀναφέρονται οὐχὶ σπάνια. Οὕτω παρ' Ἀνδοκίδῃ (Περὶ Μυστ. § 100) λέγεται· «εἶτα σὺ περὶ ἐταιρείας ἐμοὶ μνειάν ποιῆ καὶ κακῶς τινὰς λέγεις; ὅς ἐνὶ μὲν οὐχ ἐταιρήσας (καλῶς γὰρ ἂν σοι εἶχε), πραττόμενος δ' οὐ πολὺ ἀργύριον τὸν βουλόμενον ἀνθρώπων, ὡς οὗτοι ἴσασιν, ἐπὶ τοῖς αἰσχίστοις ἔργοις ἔζης». Ἐπίσης καὶ ἐν χωρίῳ τινι τοῦ ῥήτορος Αἰσχίνου (κατὰ Τιμάρχ. § 74), ἔθεν φαίνεται, ὅτι καταστήματα τοιαῦτα, πορνεῖα, ἠδύναντο ὑπάρχειν· «ὄρατε τουτουσὶ τοὺς ἐπὶ τῶν οἰκημάτων καθεζομένους τοὺς ὁμολογουμένους ταύτην τὴν πρᾶξιν πράττοντας· οὗτοι μέντοι, ὅταν πρὸς τῇ ἀνάγκῃ ταύτῃ γίνωνται, ὅμως πρόγε τῆς αἰσχύνῃς προβάλλονταί τι καὶ συγκλείουσι τὰς θύρας· εἰ δὴ τις ὑμῶν ἔροιτο τοὺς ὁδῶ πορευομένους, τί νῦν ὁ ἄνθρωπος οὗτος πράττει, εὐθύς ἂν εἶποιτε τοῦ ἔργου τοῦνομα οὐκ εἰδότες τὸν εἰσεληλυθότα, ὅστις ἦν, ἀλλὰ τὴν προαίρεσιν τῆς ἐργασίας τοῦ ἀνθρώπου συνειδότες καὶ τὸ πρᾶγμα γνωρίζετε». Καὶ δυνατὸν μὲν ἐννοεῖν ὡς τοιούτους καὶ δούλους, ὡς καὶ ἐν τοῖς οἰκήμασι τῶν ἐταιρῶν, ὡς ἀναφέρεται τοιοῦτό τι περὶ τοῦ ἐξ εὐπατριδῶν Φαίδωνος τοῦ Ἡλείου, ὅς, συναλοῦς τῇ πατρίδι, ἠναγκάσθη στήναι ἐπ' οἰκήματος· ἀλλ' ἐπὶ τῷ αὐτῷ αἰσχρουργήματι ὀνειδίζει καὶ τὸν Τιμαρχὸν αὐτὸν (§ 40). «Οὗτος γὰρ πρῶτον μὲν πάντων,

ἐπειδὴ ἀπηλλάγη ἐκ παιδῶν, ἐκάθητο ἐν Πειραιεὶ ἐπὶ τοῦ Εὐθυδίκου ἰατροῦ, προφάσει μὲν τῆς τέχνης μαθητής, τῇ δ' ἀληθείᾳ πωλεῖν ἑαυτὸν προηρημένος, ὡς αὐτὸ ἔδειξεν ὅσοι μὲν οὖν τῶν ἐμπόρων ἢ τῶν ἄλλων ξένων ἢ τῶν πολιτῶν τῶν ἡμετέρων κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐχρήσαντο τῷ σώματι Τιμάρχου, ἐκὼν καὶ τοῦτου ὑπερβήσομαι». Καὶ μετὰ τοῦτο ἀναφέρει σαφέστατον παράδειγμα τούτου, ἐπιμαρτυρούμενον. Τόσον δὲ ἀναιδῶς ἐπετηδεύετο τοῦτο τὸ ἐπάγγελμα, ὥστε καὶ πραγματικὰ συμβόλαια συνωμολογοῦντο. Παρὰ Λυσία (πρὸς Σιμ. §. 22.) ἐπανειλημμένως ἀναφέρεται τὸ ἀντὶ τριακοσίων δραχμῶν ἐπὶ ἐταιρήσει συνομολογηθὲν συμβόλαιον (ἢ συνθήκαι) πρὸς Θεόδοτον τὸ ἐταιροῦν Πλαταικὸν μειράκιον. Ἐκ δὲ τῶν ἐκφράσεων τοῦ Αἰσχίνου (κατὰ Τιμάρχ. § 160 καὶ 165) φαίνεται ὅτι συνήθως οἱ ἐταιροῦντες ἐμισθοῦντο κατὰ συγγραφὰς καὶ γραμματεῖον. Σκοπὸς βεβαίως τούτων τῶν συμβολαίων φαίνεται ὅτι ἦν καὶ ἡ ἐνώπιον δικαστηρίου διεκδίκησις τοῦ ἐπὶ μισθῷσει προσκτηθέντος δικαιώματος· ἐπὶ τοσοῦτον ἀναιδείας ἐχώρουν! Ἄλλ' ἔτι μείζων ἀναίδεια καὶ θρασύτης καταδεικνύεται ἐκ τοῦ παρ' Αἰσχίνῃ (§ 158) ἀναφερομένου, ὅτι ὄρφανός τις Διόφαντος ἐτόλμησε καὶ ἀπαγαγεῖν πρὸς τὸν ἄρχοντα τὸν ξένον, «ἐπαιτιασάμενος τέτταρας δραχμὰς αὐτὸν ὑπὲρ τῆς πράξεως ταύτης ἀπεστερηκέσθαι». Ἄλλὰ τοιαύτην ἐντελῆ ἀπόπτυσιν πάσης αἰδοῦς ἀποδεικνύουσιν, καὶ ἐπίσης βδελυραὶ καταφαίνονται καὶ αἱ περπερεῖαι (coquetteries) τῶν ἐπιζητούντων τὴν εὐνοίαν Δημητρίου τοῦ Φαληρέως παιδῶν, οἱ ἐξηλοτύπου πάντες τὸν ἐρώμενον αὐτοῦ Θεόγνιν, καὶ περὶ τοσοῦτου ἐποιοῦντο προσελθεῖν Δημητρίῳ, ὥστε, μετ' ἄριστον αὐτοῦ περιπατήσαντας παρὰ τοὺς Τρίποδας, συνῆλθον εἰς τὸν τόπον παῖδες κάλλιστοι ταῖς ἐξῆς ἡμέραις, ἐν' ὄφθειεν αὐτῷ. Βεβαίως τοῦτο τὸ τελευταῖον παράδειγμα ἀνήκει εἰς χρόνους μεγάλης διαφθορᾶς, εἰ καὶ οὐδαμῶς ἀρνούμεθα, ὅτι καὶ ἐν τοιοῦτοις χρόνοις ὑπῆρχε μέγα μέρος τῆς νεότητος διασώζον καλλίονα καὶ σωφρονέστερα φρονήματα, ὡς μαρτυρεῖ τοῦτο, ἡ γενναιοφροσύνη τοῦ καλοῦ Δημοκλέους, ὃς ἀποποιηθεὶς πᾶσαν πρότασιν Δημητρίου

τοῦ Πολιορκητοῦ, ἀπέφευγε καὶ τὴν δημόσιαν βαλανεῖα καὶ γυμνάσια, φυλαττόμενος αὐτόν, καὶ δεῖκα κατεδιώχθη ὑπὸ τοῦ ἀσελγοῦς ἐκείνου καὶ εἰς ἰδιωτικὸν λουτράναια, ἀφελὼν τὸ πῶμα, τοῦ χαλκοῦ λέβητος, ἐνήλατο εἰς τὸ ζέον ὕδωρ καὶ διέφθειρεν ἑαυτόν, «ἀνάξια μὲν παθῶν, ἄξια δὲ τῆς πατρίδος καὶ τοῦ κάλλους φρονήσας» ἐπιφωνεῖ ὁ χρηστὸς Πλούταρχος (ἐν Β. Δημητρίου τ. Πολιορκητοῦ, 24.).

§ 15. Ἰδόμεν νῦν καὶ πῶς προσεφέρετο ὁ νόμος πρὸς τοιαύτας αἰσχρὰς σχέσεις. Ὅτι ἐν Ἀθήναις ἐπὶ Σόλωνος ἤσκειτο τοῦτο τὸ κακὸν ἔργον, τρανὴ μαρτυρία τούτου ὑπάρχουσιν οἱ περὶ τούτου νόμοι τοῦ Σόλωνος καὶ τοῦτο ἀποδέχεται καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων ὁ Αἰσχίνης (κ. Τιμαρ. § 13): «μετὰ ταῦτα τοίνυν, ὦ Ἀθηναῖοι, νομοθετεῖ περὶ ἀδικημάτων μεγάλων μὲν, γιγνομένων δ', οἶμαι, ἐν τῇ πόλει· ἐκ γὰρ τοῦ πρᾶττεσθαι τινα, ὧν οὐ προσήκεν, ἐκ τούτου τοὺς νόμους ἔθεντο οἱ παλαιοί». Οἱ νόμοι ἐν Ἀθήναις ἦσαν δύο εἰδῶν, ἢ προετίθεντο προστατεύειν τῶν ἐλευθέρων νέων κατ' ἀπαγωγῆς καὶ ὕβρεως, ἢ τοῦ ἀδίκου καὶ παρανόμου βίας, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀνηλικιότητος αὐτῶν, ἢ ἐτιμῶρουν διὰ τῆς προσηκούσης κατασχύνης, διὰ τῆς ἀτιμώσεως ἢ τῆς στερήσεως τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων τοὺς αὐτοπροαιρέτως συγκατατιθεμένους πρὸς τὴν αἰσχρὰν ταύτην βιομηχανίαν. Ἐν τοῖς πρώτοις ἦν ὁ νόμος (Αἰσχ. ἐ. ἀ. § 13) «Ἐάν τινα ἐμισθώσῃ ἑταιρεῖν πατὴρ ἢ ἀδελφὸς ἢ υἱὸς, ἢ ἐπίτροπος, ἢ ὄλως κυρίων τις, κατ' αὐτοῦ μὲν τοῦ παιδὸς οὐκ ἐξ γραφῆν ἑταιρήσεως εἶναι, κατὰ δὲ τοῦ μισθώσαντος καὶ τοῦ μισθωσαμένου» ὁμοίως καὶ ἀλλαχοῦ ἀναφέρονται ποιναί, «ἐάν τις ἐλεύθερον παῖδα ἢ γυναῖκα προαγωγέυσῃ, καὶ ἐάν τις ὕβριση εἰς παῖδα, ἢ ἄνδρα ἢ γυναῖκα». Ἐνταῦθα ἀνάγονται καὶ αἱ περὶ σχολείων καὶ γυμνασίων ἀλλαχοῦ μνησθεῖσαι διατάξεις, αἱ ὀρίζουσαι τὸν καιρὸν τῆς ἐνάρξεως τῶν σχολείων καὶ τὸν τῆς ἐξ αὐτῶν ἀπολύσεως καὶ αἱ ἀπαγορεύουσαι τοῖς δούλοις τὴν μετ' ἐλευθέρων παιδῶν συγγύμνασιν καὶ ζηραλοιφίαν. Εἰς πάντα τὰ ἐν τούτοις τοῖς νόμοις ἀναφερόμενα ἐγκλήματα ἐπέκειντο βαρὴται ποιναί καὶ ἐν μέρει θάνατος. Τούναντίον ἢ ἐταιρήσεις, ἢ ἡ ἐκουσία ἀντι

χρημάτων αίσχροουργία, ἐτιμωρεῖτο δι' ἀτιμίας, ἢ ἀποβολῆς τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων. Ἴδου ὁ πλήρης οὗτος νόμος κατὰ τὸν Αἰσχίνην (κ. Τιμάρχ. § 21): « Ἄν τις Ἀθηναῖος ἐταιρήσῃ, μὴ ἐξέστω αὐτῷ τῶν ἐννέα ἀρχόντων γενέσθαι μηδ' ἱερωσύνην ἱεράσασθαι, μηδὲ συνδικῆσαι τῷ δήμῳ, μηδὲ ἀρχὴν ἀρχέτω μηδεμίαν, μήτε ἐνδῆμον, μήτε ὑπερόριον, μήτε κληρωτὴν, μήτε χειροτονητὴν, μηδ' ἐπὶ κηρυκείαν ἀποστελλέσθω, μηδὲ γνώμην λέγέτω, μηδ' εἰς τὰ δημοτελῆ ἱερά εἰσίτω, μηδ' ἐν ταῖς κοιναῖς στεφανηφορίαις στεφανούσθω μηδ' ἐντὸς τῶν τῆς ἀγορᾶς περιβόραντηρίων πορευέσθω· ἐὰν δέ τις ταῦτα ποιῆ καταγνωσθέντος αὐτοῦ ἐταιρεῖν θανάτῳ ζημιούσθω ». Ἄλλὰ καὶ ἂν ἀμφιβάλληται ἡ γνησιότης τούτου τοῦ νόμου, ἀλλαχοῦ τὰ αὐτὰ ἄνευ ὑποψίας νοθείας, ὡς ἐὰν τις πεπορνευμένος ἢ ἠταιρηκῶς λέγῃ ἐν τῷ δήμῳ, τούτους ἀπαγορεύει μὴ δημηγορεῖν (§ 28-32), καὶ « νόμος ἦν τὸν ἠταιρηκότα μὴ πολιτεύεσθαι » (ὑπόθ. τοῦ περὶ Παραπρεσβ. Δημοσθ. σ. 338) καὶ παρὰ Δημοσθένει (κατ' Ἄνδρ. § 30) ἀναφέρεται Σολῶνιος νόμος: « μήτε λέγειν, μήτε γράφειν ἐξεῖναι τοῖς ἠταιρηκόσιν » καὶ ἀλλαχοῦ (§ 73) « ἔτι οἱ νόμοι οὐκ ἔωσι τὸ σῶμα τοῦ ἠταιρηκότος εἰς τὰ ἱερά εἰσιέναι »· καὶ κατὰ τῶν τοιούτων ἠταιρηκότων ἐπηγγέλλετο δοκιμασία ὑπὸ τοῦ βουλομένου τῶν Ἀθηναίων. « Δοκιμασία ἐπηγγέλλετο καὶ τοῖς δημαγωγοῖς, εἰ ἠταιρηκότες εἶεν διότι τότε ἐχρῆν ἀτίμους αὐτοὺς εἶναι καὶ μὴ λέγειν » (Πολυδ. Η', 45) καὶ « ἐὰν τις λέγῃ ἐν τῷ δήμῳ... ἢ πεπορνευμένος ἢ ἠταιρηκῶς... δοκιμασίαν ἐπαγγειλάτω Ἀθηναίων ὁ βουλόμενος, οἷς ἔξεστιν ». (Αἰσχίν κ. Τιμάρχ. § 28). Τιμωρῶν οὕτως ὁ νόμος δι' ἀτιμώσεων τὴν ἐκουσίαν ἐταιρήσιν, παρεῖχε τῷ πάσχοντι τὴν αἰτοῦ προστασίαν μόνον κατ' ἀδίκου ἢ παρανόμου βίας, καὶ ἐνταῦθα ἀναφέρεται ὁ περὶ ὕβρεως νόμος, ἐνθα διοριστέον καλῶς τὴν σημασίαν τοῦ ὄρου τῆς ὕβρεως. Ἡ ὕbris ἐνταῦθα σημαίνει τὸ μὲν τὴν ἐπὶ ἀνηλίκων παρὰ τὴν θέλησιν αὐτῶν κατάχρησιν καὶ βίαν τῶν κυρίων αὐτῶν, οἵτινες ἤθελον μισθοῦν αὐτούς, καὶ ταύτην ἐπιφερομένην ἢ εἰς ἰλευθέρους παῖδας ἢ καὶ εἰς δούλους ἢ οἰκετικὰ σώματα, τοῦλάχιστον τοῦς ἄλλοτρίους δούλους· διότι γνωστὸν ἔστι οἱ πορνοβοσκοὶ συχνάκις ἐμι-

σθοῦντο τοιοῦτους νέους δούλους ἐπὶ τοιοῦτῳ σκοπῷ, ὅπερ οὐδαμῶς ἐνομιζέτο ὕβρις, τὸ δὲ ὡς ὕβρις ἐν γένει, ἤτοι ἀπλῶς ὡς γενικὴ παραβίασις καὶ ἐπέμβασις εἰς ξένα δικαιώματα, καὶ οὐχὶ ὡς προσβολὴ καὶ μίανσις τῆς ἀγνείας τοῦ ὑβριζομένου. Τοιαύτη ἦν καὶ ἡ ἔννοια τῆς δι' ὕβρεως αἰσχρουργίας, ἣτις μόνον ὡς ἔγκλημα παραβιάζον δικαιώματα ἐλευθερίας ἐτιμωρεῖτο, καὶ οὐχὶ ὡς αἰσχρὰ ἠθικὴ νόσος. Μόνον λοιπὸν ἡ μίσθωσις καὶ ἡ μαστροπεία ἢ προαγωγεία ἐπὶ τοῦ μισθουμένου καὶ προαγωγέουτος ἐτιμωρεῖτο, καὶ ἡ ἐταιρήσις ἐπὶ τοῦ πάσχοντος ἠτιμοῦτο, οὐδεὶς δὲ λόγος παρὰ τοῦ νόμου περὶ τῆς ἐκουσίας σχέσεως τοῦ ἐρωμένου πρὸς τὸν ἐραστήν, ἐν ᾧ εἰς τὸν φθορέα ἀπένεμεν ὁ νόμος πλήρη συγγνώμην, ἐὰν οὗτος ἐπετύγγανεν ἐν τῇ τοιαύτῃ μνηστεία αὐτοῦ καὶ ἐὰν τὸ θῦμα τῆς αἰσχύρας αὐτοῦ συνῆναι ἐκουσίως, καθ' ὅσον μάλιστα ἡ ποινὴ τῆς ἀτιμώσεως τῶν ἠταιρηκότων ἐρημόζετο μόνον ἐπὶ πολιτῶν Ἀθηναίων, τοὺς δὲ ξένους ἠδύναντο μισθοῦσθαι νηποινεῖ. Ἐπειτα δὲ καὶ οἱ νόμοι οὗτοι, ὅσον καὶ ἂν ἦσαν αὐστηροί, οὐδὲν σωτήριον ἀποτέλεσμα ἠδύναντο ἔχειν πρὸς περιστολὴν τοῦ αἰσχρουργήματος καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν πολιτῶν, διότι ἐπὶ τῇ προφάσει φιλίας ἠνοίγετο ἄλλη ὁδὸς πρὸς τοῦτο, καὶ αὐτὸν δὲ τὸν νόμον διὰ πολλῶν παρὰ τοῖς κωμικοῖς ἀναφερομένων τεχνασμάτων κατεσοφίζοντο. Ἐκτὸς τῆς ἀξιοποίνου ὕβρεως δι' αἰσχρουργίας ὁ νόμος οὐδαμῶς προετίθετο τὴν ἐξάλειψιν τοῦ κακοῦ τούναντίον μάλιστα καὶ οἶονεὶ καθιερωμένην βιομηχανίαν ἐξελάμβανε, καὶ ἐτησίως ἐπέβαλλε φόρον ἐπὶ τῶν ἠταιρηκότων καὶ πόρνων, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἐταιρῶν καὶ πορνῶν, ὃν καὶ ἐξεμίσθουν.

§ 16. Ἀλλὰ τίς ἦν ἡ περὶ τούτου κρίσις τῆς ὑγιεστέρως μερίδος τῆς Ἑλλάδος, τῶν συνετωτέρων αὐτῆς ἀνδρῶν; Οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ἡ παιδεραστία ἀπεδοκιμάζετο, ἀλλ' οὐχὶ κατὰ πάντα τὰ εἶδη αὐτῆς. Τὴν ἰδίως κακίαν, τὴν αἰσχρὰν καὶ ἀκάθαρτον παιδαρεστίαν ἀπεδοκίμαζον καὶ ἐνόμιζον ἐπανείδιστον. Περὶ τῶν πανδήμων ἐραστῶν λέγει ὁ Πausanias παρὰ Πλάτωνι (Συμπ. σ. 182) ὅτι «οὗτοι εἰσὶν οἱ καὶ τὸ ὄνειδος πεπονηκότες, ὥστε τινὰ τολμᾶν λέγειν, ὡς αἰσχρὸν χαρίζεσθαι ἐρασταῖς» λέ-

γουσι δὲ εἰς τούτους (τούς πανδήμους ἐραστὰς) ἀποβλέποντες, ὀρῶντες αὐτῶν τὴν ἀκαιρίαν καὶ ἀδίκιαν». Ἐὰν βλέπωμεν τὸν πατέρα τοῦ καλοῦ Ἀυτολύκου μεταλαμβάνοντα τοῦ συμποσίου τοῦ Καλλίου καὶ ἐπιδοκιμάζοντα τὸν ἔρωτα τούτου, καίτοι μὴ ἐννοουμένης ἐνταῦθα ἀκαθάρτου τινὸς σχέσεως, ἄλλοι πατέρες ἐπιμελῶς ἐπειρῶντο ἀπομακρύνειν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἀπὸ πάσης τοιαύτης κοινωνίας καὶ ἀπο παντὸς ἐραστοῦ, ὅπερ μαρτυρεῖ τὴν περὶ κακοῦ τινὸς ὑπόψιαν αὐτῶν, καὶ ἠσθάνοντο τὴν ἀπαραίτητον ἀνάγκην τῆς παραδόσεως τῶν παιδῶν αὐτῶν εἰς ἄλλους σεμνοτέρους καὶ σωφρονεστέρους παιδαγωγούς ἀντὶ τῶν ἐραστῶν· «ἐπειδὴν δὲ παιδαγωγούς ἐπιστήσαντες οἱ πατέρες τοῖς ἐρωμένοις μὴ εἴωσι διαλέγεσθαι, τοῖς ἐρασταῖς . . . εἰς δὴ ταῦτά τις αὐτῶν βλέψας ἠγήσασθαι ἂν πάλιν αἰσχιστον τὸ τοιοῦτον ἐνθάδε νομίζεσθαι». Ἐνταῦθα βεβαίως ἐγένετο ἡ σωκρατικὴ διάκρισις ἢ μεταξὺ ψυχικοῦ καὶ σωματικοῦ ἔρωτος, καθ' ἣν τὸ «ψυχῆς ἐρᾶν» οὐχὶ μόνον ἦν ἐπιτετραμμένον, ἀλλὰ καὶ ἀξιέπαινον, τὸ δὲ σώματος ἐρᾶν ἐπονειδιστον· ἀλλὰ καὶ τοιαύτη διάκρισις ἦν ἐπικίνδυνος διὰ τὰς ἰδέας καὶ τὰ ἤθη ἐκείνης τῆς ἐποχῆς καὶ εὐκόλως ἐξηπάτα καὶ παρέτρεπεν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἔρωτος, τοῦ ψυχικοῦ, εἰς τὸν ἕτερον, τὸν σωματικόν, καὶ οὐχὶ εὐκόλως αἱ Ἀθηναῖοι ἠδύνατο παρέχειν παραδείγματα, δι' ὧν ἐπληροῦτο ἡ ἀπαίτησις τοῦ Πausανίου: «ἐρᾶν μάλιστα τῶν γενναιστάτων καὶ ἀρίστων».

§ 17. Περὶ δὲ τοῦ Σωκράτους αὐτοῦ περιττὸν ἐπανελθεῖν εἰς τὴν ἤδη ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχαιότητι κατ' αὐτοῦ γενομένην ἄτοπον αἰτίαςιν τὴν παριστώσαν αὐτὸν ὡς παιδεραστὴν ἐπὶ κακῆς σημασίας. Πάντα, ὅσα παρεισάγεται οὗτος λέγων περὶ τούτου ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐν Λύσιδι, ἐν Φαίδρῳ, ἐν Συμποσίῳ, ἐν Ἀλκιβιάδῃ (Α' σ. 131) καὶ ὑπὸ Ξενοφῶντος ἐν Συμποσίῳ καὶ ἄλλαχού, παρέχουσι τὰς τρανοτάτας ἀποδείξεις, ὅτι ἀπεδοκίμαζεν ἐντελῶς τὴν αἰσχρὰν ὑλικὴν παιδεραστίαν, εἰ καὶ κατὰ τὰς ἰδέας τῶν χρόνων αὐτοῦ λαλεῖ περὶ αὐτῆς ἄλλως, ἢ ὡς ἂν ἐλάλει σημερινὸς ἠθολόγος. Οὕτω λέγει περὶ Κριτίου (Ἀπομν. Ξενοφ. Α, 2, 29) α Κριτίαν αἰσθανόμενος ἐρῶντα Εὐθυδήμου καὶ πειρῶντα χρῆσθαι, καθάπερ οἱ πρὸς τὰ φροδίσια τῶν τωμάτων ἀπολαύοντες,

ἀπέτρεπε φάσκων ἀνελεύθερόν τε εἶναι καὶ οὐ πρέπον ἀνδρὶ καλῷ καὶ γαθῷ, τὸν ἐρώμενον, ᾧ βούλεται πολλοῦ ἀξίος φαίνεσθαι, προσαιτεῖν ὡσπερ τοὺς πτωχοὺς ἰκετεύοντα καὶ δεόμενον προσδοῦναι καὶ ταῦτα μηδενὸς ἀγαθοῦ. Τοῦ δὲ Κριτίου τοῖς τοιούτοις οὐχ ὑπακούοντας, οὐδὲ ἀποτρεπομένους, λέγεται τὸν Σωκράτην ἄλλων τε πολλῶν παρόντων καὶ τοῦ Εὐθυδήμου, εἰπεῖν, ὅτι υἱὸν αὐτῷ δοκοῖ πάσχειν ὁ Κριτίας, ἐπιθυμῶν Εὐθυδήμῳ προσκνησθαι, ὡσπερ τὰ υἱῶν τοῖς λίθοις». (καὶ Α, 3, 8. κ. ε.). Ἐὰν ὁμῶς μὴ θελήσῃ τις ὑποτιθέσθαι, ὅτι αὐτοὶ οὗτοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καθ' ὧν τὴν ἐκθεσιν ὀφείλομεν κυρίως κρίνειν τὸν μέγαν καὶ σοφὸν ἄνδρα, παρεποίησαν τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνδρός, οὐδαμῶς ἀρνητέον, ὅτι ἐν τῇ πρὸς καλοὺς παῖδας καὶ νεανίσκους κλίσει αὐτοῦ ἀνεμιγνύετο καὶ τι ὑλικῆς ἡδονῆς στοιχεῖον, ὅπερ μόνον διὰ τῆς ὑπερτερήσεως τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ παρημποδίζετο ἀπὸ τῆς εἰς ἀκάθαρτον φλόγα ἐξάψεως αὐτοῦ. Διότι κατὰ τὴν ὁμολογίαν αὐτοῦ τε καὶ ἄλλων παρ' αὐτῷ ἀνῆπτεν ἀρχὴν ἔρωτος « ψυχῆς ἄνθος ἐν σώματι διαφανόμενον » (Μάξ. Τύρ. ΚΕ', 2 Πρβλ. Διογεν. Λαέρτ. Ζ, 129). Ἄλλ' ἄρα γε οὐχὶ δικαιότερον καὶ ἀσφαλέστερον ἐκλαμβάνειν, ὅτι παρὰ Σωκράτει καὶ πρὸ πάντων τῶν μαθητῶν αὐτοῦ παρὰ Πλάτωνι τὸ ἀληθὲς καὶ ὀρθὸν καὶ τὸ καλὸν ἢ ὠραῖον ἦν διττῇ ἐκδήλωσις μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ιδέας ἢ οὐσίας, καὶ ὅτι τὸ σωματικὸν κάλλος ἦν ἀπαύγασμα ἢ ἀπεικόνισμα τοῦ ψυχικοῦ κάλλους; Διὸ εὐκόλως ἐξηγεῖται, ὅτι ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις, ὅτε ἔτι ὀλιγώτερον ἐπιστεύετο ἢ ἐγκράτεια τοιαύτης πρὸς σωματικὴν καλλονὴν εὐαισθησίας ὁ ψυχῆς ἔρωτος οὗτος ἐξελαμβάνετο ὡς ἀπλῆ πρόφασις, ὡς συχνάκις καὶ τὰ πράγματα ἀπεδείκνυσεν τοῦτο. Διὸ ὁ μὲν Πλούταρχος (Ἐρωτικ. 5) λέγει· « πρόφασις οὖν φιλία καὶ ἀρετὴ » ὁ δὲ (Ψευδο) Λουκιανὸς (Ἐρωτ. 23) ἔτι σαφέστερον· « ἀλλὰ γὰρ ἐνταῦθα τοῖς Σωκρατικοῖς καὶ ὁ θαυμαστός ἀναφέεται λόγος... ψυχῆς γὰρ ἔρωτα πλάττονται καὶ τὸ τοῦ σώματος εὐμορφον αἰδούμενοι φιλεῖν ἀρετῆς καλοῦσιν αὐτοὺς ἐραστάς » ἀλλὰ καὶ μέχρι προσωπικοῦ διασυρμού προχωρεῖ (Ἄληθ. Ἰστ. Β'. 19)· « μόνος δὲ Σωκράτης διώμνυτο, ἢ μὴν καθαρῶς πλησιάζειν τοῖς νέοις καὶ μέντοι πάν-

τες αὐτοῦ ἐπιорκεῖν κατεγίγνωσκον». Ἀλλὰ τοιαῦται ἐκφράσεις ἔχουσιν ἐπίσης ὀλίγην ἀξίαν, ὡς καὶ ἡ ἰδέα, ἣν ἡ Ξανθίππη λέγεται, ὅτι εἶχε περὶ τῆς τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην σχέσεως, ἡ μεγάλη πρὸς τούτον ζηλοτυπία, δι' ἣν ἡ Ξανθίππη, ἀγανακτήσασα διὰ τὸν ὑπὸ τοῦ ἐρωμένου πεμφθέντα τῷ ἐραστῇ μέγαν καὶ κάλλιστα καὶ σκοπίμως δῆθεν ἐσκευασμένον πλακοῦντα, ρίψασα αὐτὸν ἐκ τοῦ κανοῦ χαμαὶ κατεπάτησεν (Αἴλιαν. Ποικιλ. Ἱστορ. ΙΑ'. 12). Ἀλλ' ἐὰν ἀκούσωμεν αὐτὸν τὸν Σωκράτην (παρὰ Πλάτων. Χαρμίδ. σ. 155) περιγράφοντα τὴν ἐντύπωσιν, ἣν ἐνεποίησεν αὐτῷ τὸ κάλλος τοῦ Χαρμίδου, τῷ ὄντι τότε σχεδὸν ἀναγκάζεται τις πεισθῆναι, ὅτι ἐνταῦθα ἐκδηλοῦται πλέον τῆ ἀπλῆ ἐπιδοκιμασία, ὀφειλομένη τῇ ὠραιότητι. Οὕτω τοῦλάχιστον φαίνεται, ἐὰν μὴ ἦν ἀποδεδειγμένη πολλαχόθεν ἡ πρὸς τὸ ἰδανικὸν κάλλος πτόησις τοῦ τε Σωκράτους καὶ τοῦ Πλάτωνος. Διότι λέγει «ἐπειδὴ δὲ φράσαντος τοῦ Κριτίου, ὅτι ἐγὼ εἶην ὁ τὸ φάρμακον (τῆς κεφαλῆς) ἐπιστάμενος, ἐνέβλεψέ τέ μοι τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀμήχανόν τι οἶον καὶ ἀνήγετο ὡς ἐρωτήσων καὶ οἱ ἐν τῇ παλαιστρᾷ ἅπαντες περιέρρεον ἡμᾶς κύκλῳ κομιδῇ—, τότε δὴ, ὡ γεννάδα, εἰδὼν τε τὰ ἐντὸς τοῦ ἱματίου καὶ ἐφλεγόμεν καὶ οὐκέτ' ἐν ἐμαυτῷ ἦν καὶ ἐνόμισα σοφώτατον εἶναι τὸν Κυδίαν τὰ ἐρωτικά, ὅς εἶπεν, ἐπὶ τοῦ καλοῦ λέγων παιδός, ἄλλω ὑποτιθέμενος, εὐλαβεῖσθαι μὴ κατέναντα λέοντος «νεβρὸν ἐλθόντα θανάτου σ' ἢ | θεᾶ μοῖραν αἰρεῖσθαι χρεῶν» (Ἡ κατ' εἰκασίαν τοῦ μακαρίτου G. Stallbaum «μὴ κατέναντα λέοντος νεβρὸν ἐλθόντα μοῖραν αἰρεῖσθαι χρεῶν». Τούτῳ τῷ Πλατωνικῷ χωρίῳ κατεχρήσατο καὶ ὁ Ἀθήναιος (Ε. σ. 187) ἐπὶ μίσει τοῦ ἀνδρός. «(Ὁ Πλάτων) ποιεῖ αὐτὸν (τὸν Σωκράτην) ἀσυμφώνως ποτὲ μὲν σκοτοδινιῶντα καὶ μεθυσκόμενον τῷ τοῦ παιδὸς ἔρωτι καὶ γινόμενον ἔξεδρον καὶ καθάπερ νεβρὸν ὑποπεπτωκότα λέοντος ἀλκῆ· ἅμα δὲ καὶ καταφρονεῖν φησι τῆς ὥρας αὐτόν· καὶ περαίνει ὁμολογῶν: «αὐτὸς γάρ μοι ἐδόκουν ὑπὸ τοῦ τοιούτου θρέμματος ἐαλωκέναι». Οὐδὲν ἀρμοδιώτερον τούτου ἵνα καταδείξῃ τὴν φύσιν τῆς ἀπτικῆς παιδευραστίας. Περίπου τὰ αὐτὰ τείνουσιν ὅπως ἀποδείξωσι τὰ παρὰ Ξενοφῶντι, ἰδίως ἐν Ἀπομνημονεύμασι Α, 3, 8

καὶ ἐξῆς περὶ παιδικῶν λεγόμενα. ἁ Ἀφροδίσιων δὲ παρήνει (ὁ Σωκράτης) τῶν καλῶν ἰσχυρῶς ἀπέχεσθαι· οὐ γὰρ ἔφη ράδιον εἶναι τῶν τοιούτων ἀπτόμενον σωφρονεῖν. Ἄλλὰ καὶ Κριτόβουλόν ποτε τὸν Κρίτωνος πυθόμενος ὅτι ἐφίλησε τὸν Ἄλκιβιάδου υἱὸν καλὸν ὄντα, παρόντος τοῦ Κριτοβούλου, ἤρετο Ξενοφῶντα· εἶπέ μοι, ἔφη, ὦ Ξενοφῶν, οὐ σὺ Κριτόβουλον ἐνόμιζες εἶναι τῶν σωφρονικῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἢ τῶν θρασέων, καὶ τῶν προνοητικῶν μᾶλλον ἢ τῶν ἀνοήτων τε καὶ ριψοκινδύνων; — Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν. — Νῦν τοίνυν νόμιζε αὐτὸν θερμουργότατον εἶναι καὶ λεωργότατον· οὗτος κἂν εἰς μαχαίρας κυβιστήσῃ, κἂν εἰς πῦρ ἄλοιτο. — Καὶ τί δὴ, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἰδὼν ποιοῦντα, ταιαυτὰ κατέγνωκας αὐτοῦ; — Οὐ γὰρ οὗτος, ἔφη, ἐτόλμησε τὸν Ἄλκιβιάδου υἱὸν φιλεῖν, ὄντα εὐπροσωπότατον καὶ ὠραιότατον; — Ἄλλ' εἰ μέντοι, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, τοιοῦτόν ἐστι τὸ ριψοκίνδυνον ἔργον, κἂν ἐγὼ δοκῶ μοι τὸν κίνδυνον τοῦτον ὑπομεῖναι. — Ὡς τλήμων, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ τί ἂν οἶε παθεῖν καλὸν φιλήσας; Ἄρ' οὐκ ἂν αὐτίκα μάλα δοῦλος μὲν εἶναι ἀντ' ἐλευθέρου; πολλὰ δὲ δαπανᾶν εἰς βλαβεράς ἡδονάς; πολλὴν δὲ ἀσχολίαν ἔχειν τοῦ ἐπιμεληθῆναι τινος καλοῦ κάγαθοῦ; σπουδάζειν δ' ἀναγκασθῆναι, ἐφ' οἷς οὐδ' ἂν μαινόμενος σπουδᾶσειεν; — Ὡς Ἡράκλειος, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ὡς δεινὴν τινα λέγεις δύναμιν τοῦ φιλήματος εἶναι. — Καὶ τοῦτο, ἔφη ὁ Σωκράτης, θαυμάζεις; Οὐκ οἶσθα, ἔφη, ὅτι τὰ φαλάγγια, οὐδ' ἡμιωβολιαῖα τὸ μέγεθος ὄντα, προσαψάμενα μόνον τῷ στόματι ταῖς τε δόξαις ἐπιτρίβει τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τοῦ φρονεῖν ἐξίστησιν; — Ναι μὰ Δι', ἔφη ὁ Ξενοφῶν· ἐνίησι γάρ τι τὰ φαλάγγια κατὰ τὸ δῆγμα. — Ὡς μωρέ, ἔφη ὁ Σωκράτης, τοὺς δὲ καλοὺς οὐκ οἶε φιλοῦντας ἐνιέναι τι, ὅτι σὺ οὐχ ὄρας; Οὐκ οἶσθ', ὅτι τοῦτο τὸ θηρίον, ὃ καλοῦσι καλὸν καὶ ὠραῖον, τοσοῦτω δεινότερόν ἐστι, τῶν φαλαγγίων, ὅσῳ ἐκεῖνα μὲν ἀψάμενα, τοῦτο δὲ οὐδ' ἀπτόμενον, ἐὰν δέ τις αὐτὸ θεᾶται, ἐνίησί τι καὶ πάνυ πρόσωθεν τοιοῦτον, ὥστε μαίνεσθαι ποιεῖν; Ἴσως δὲ καὶ οἱ ἔρωτες τοξόται διὰ τοῦτο καλοῦνται, ὅτι καὶ πρόσωθεν οἱ καλοὶ τιτρώσκουσιν. Ἄλλὰ συμβουλεύω σοι, ὦ Ξενοφῶν, ὅποταν ἴδῃς τινὰ καλόν, φεύγειν προτροπᾶδην· σοὶ δέ,

ὦ Κριτόβουλε, συμβουλεύω ἀπειναυτίσαι· μόλις γὰρ ἂν ἴσως ἐν τοσούτῳ χρόνῳ τὸ δῆγμα ὑγιῆς γένοιτο. Οὕτω δὴ καὶ ἀφροδισιάζειν τοὺς μὴ ἀσφαλῶς ἔχοντας πρὸς ἀφροδίσια ᾤετο χρῆναι πρὸς τοιαῦτα, εἴα, μὴ πάνυ μὲν δεομένου τοῦ σώματος, οὐκ ἂν προσδέξαιτο ἢ ψυχὴ, δεομένου δέ, οὐκ ἂν πράγματα παρέχοι. Αὐτὸς δὲ πρὸς ταῦτα φανερός ἦν οὕτω παρεσκευασμένος, ὥστε ῥᾶον ἀπέχεσθαι τῶν καλλίστων καὶ ὠραιστάτων ἢ οἱ ἄλλοι τῶν αἰσχίστων καὶ ἀωροτάτων. Περὶ μὲν δὴ βρώσεως καὶ πόσεως καὶ ἀφροδισίων οὕτω κατεσκευασμένος ἦν· καὶ ᾤετο οὐδὲν ἂν ἦττον ἀρκούντως ἠδέσθαι τῶν πολλὰ ἐπὶ τούτοις πραγματευομένων, λυπεῖσθαι δὲ πολὺ ἕλαττον». Παράβαλε Πλάτων. Λύσειν (σ. 203, 204). «Ἐνταῦθα συνέτυχον» (λέγει ὁ Σωκράτης) «Ἰπποθάλει τε τῷ Ἱερωνύμῳ καὶ Κτησίπῳ τῷ Παιανιεῖ καὶ ἄλλοις μετὰ τούτων νεανίσκοις ἀθρόοις συνεστῶσι. Καί με προσιόντα ὁ Ἰπποθάλης ἰδὼν, ὦ Σώκρατες, ἔφη, ποῖ δὴ πορεύει καὶ πόθεν; Ἐξ Ἀκαδημίας, ἦν δ' ἐγώ, πορεύομαι εὐθὺ Λυκείου. — Δεῦρο δὴ, ἦ δ' ὅς, εὐθὺ ἡμῶν· οὐ παραβάλλεις; ἄξιον μέντοι. — Ποῖ, ἔφη ἐγώ, λέγεις, καὶ παρὰ τίνας τοὺς ὑμᾶς; Δεῦρο, ἔφη, δεῖξας μοι ἐν τῷ καταντικρὺ τοῦ τείχους περίβολόν τέ τινα καὶ θύραν ἀνεωγμένην· διατρίβομεν δέ, ἦ δ' ὅς, αὐτόθι ἡμεῖς τε αὐτὸς καὶ ἄλλοι πάνυ πολλοὶ καὶ καλοί. — Ἔστι δὲ δὴ τί τοῦτο, καὶ τίς ἡ διατριβή; — Παλαίστρα, ἔφη, νεωστὶ ᾠκοδομημένη· ἡ δὲ διατριβὴ τὰ πολλὰ ἐν λόγοις, ὧν ἠδέως ἂν σοι μεταδιδόμην. . . Βούλει οὖν ἔπεσθαι, ἔφη, ἵνα καὶ ἰδῆς τοὺς ὄντας αὐτόθι; — Αὐτοῦ πρῶτον ἠδέως ἀκούσαιμ' ἂν, ἐπὶ τῷ καὶ εἴσαιμι καὶ τίς ὁ καλός. — Ἄλλος, ἔφη, ἄλλῳ ἡμῶν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. — Σοὶ δὲ δὴ τίς; ὦ Ἰππόθαλες; τοῦτό μοι εἶπέ. Καὶ ὅς, ἐρωτηθεὶς ἠρυθρίασε. Καὶ ἐγὼ εἶπον· ὦ καὶ Ἱερωνύμῳ Ἰππόθαλες, τοῦτο μὲν μηκέτ' εἴπης, εἴτε ἐρᾶς του, εἴτε μὴ. Οἶδα γὰρ ὅτι οὐ μόνον ἐρᾶς, ἀλλὰ καὶ πόρρω ἤδη εἶ πορευόμενος τοῦ ἔρωτος. Εἶμι δ' ἐγὼ τὰ μὲν ἄλλα φαῦλος καὶ ἀχρηστος, τοῦτο δὲ μοὶ πῶς ἐκ θεοῦ δέδοται, ταχὺ οἶφ' εἶναι γινῶναι ἐρώντά τε καὶ ἐρώμενον. Καὶ ὅς ἀκούσας πολὺ ἔτι μᾶλλον ἠρυθρίασεν. Ὁ οὖν Κτησίππος, Ἄστειόν γε, ἦ δ' ὅς, ὅτι ἐρυθρίαξ, ὦ Ἰππόθαλες, καὶ ὄκνεῖς εἰ-

πεῖν Σωκράτει, τοῦνομα· ἐάν δ' οὗτος καὶ σμικρὸν χρόνον συν-
 διατρίψῃ σοι, παραταθήσεται ὑπὸ σοῦ ἀκούων θαμὰ λέγοντος.
 Ἡμῶν γοῦν, ὦ Σώκρατες, ἐκκεκώφωκε τὰ ὦτα καὶ ἐμπέπληξε
 Λύσιδος· ἂν μὲν δὴ καὶ ὀποπιῆ, εὐμάρεια ἡμῖν ἐστι καὶ ἐξ ὕπνου
 ἐγρόμενοι Λύσιδος οἶεσθαι τοῦνομα ἀκούειν. Καὶ ἃ μὲν καταλο-
 γάδην διηγείται, δεινὰ ὄντα οὐ πάνυ τι δεινὰ ἐστίν· ἀλλ' ἐπειδὴν
 τὰ ποιήματα ἡμῶν ἐπιχειρήσῃ καταντλεῖν καὶ συγγράμματα. Καὶ
 ὃ ἐστὶ τούτων δεινότερον, ὅτι καὶ ἄδει εἰς τὰ παιδικὰ φωνῆ θαυ-
 μασία, ἣν ἡμᾶς δεῖ ἀκούοντας ἀνέχεσθαι, νῦν δὲ ἐρωτώμενος ὑπὸ
 σοῦ ἐρυθριᾷ. — Ἔστι δέ, ἦν δ' ἐγώ, ὁ Λύσις νέος τις, ὡς ἔοικε·
 τεκμαίρομαι δέ, ὅτι ἀκούσας τοῦνομα οὐκ ἔγνω. Οὐ γὰρ πάνυ,
 ἔφη, τι αὐτοῦ τοῦνομα λέγουσιν, ἀλλ' ἔτι πατρόθεν ἐπονομάζεται
 διὰ τὴ σφόδρα τὸν πατέρα γινώσκεισθαι αὐτοῦ· ἐπεὶ εὖ οἶδ', ὅτι
 πολλοῦ δεῖς τὸ εἶδος ἀγνοεῖν τοῦ παιδός· ἱκανὸς γὰρ καὶ ἀπὸ μό-
 νου τούτου γινώσκεισθαι. Λεγέσθω, ἦν δ' ἐγώ, οὐτινὸς ἐστὶ. |
 Δημοκράτους, ἔφη, τοῦ Αἰξωνέως ὁ πρεσβύτατος υἱός. Ἐἶεν, ἦν
 δ' ἐγώ, ὦ Ἰπποθάλης, ὡς γενναῖον καὶ νεανικὸν τοῦτον τὸν ἔρωτα
 πανταχῆ ἀνεῦρες! » Θεωρηθήτω ἐν τῷ προκειμένῳ παραδείγ-
 ματι ὁ Ἰπποθάλης ἐν ταῖς πρὸς τὸν Λύσιν ἐρωτικαῖς συμπα-
 θεῖαις αὐτοῦ. Οὐδεὶς λόγος ὑπάρχει, ὅπως προϋποτεθῆ ἐπονεί-
 διστόν τι, εἰ καὶ ὁ Ἰπποθάλης ἐνθουσιᾷ ἐν τῷ πρὸς τὸν παῖδα
 ἔρωτι, « ληρεῖ καὶ μαίνεται », φέρει τὸ ὄνομα αὐτοῦ διὰ στό-
 ματος ἀδιαλείπτως, συντάσσει εἰς αὐτὸν ποιήματα καὶ ἄδων
 φωνῆ θαυμασία ἐγκωμιάζει τὸν ἐρώμενον παῖδα. Ἄλλ' ἐρωτώ-
 μενος ὑπὸ τοῦ Σωκράτους, τίνος ἐρᾷ, ἐρυθριᾷ, καὶ ὅτι ἐκεῖνος,
 ἐκλαμβάνων αὐτὸ δὴ τοῦτο τὸ αἰφνίδιον ἐρύθημα ὡς ἀπόδειξιν
 τοῦ ἔρωτος αὐτοῦ, λέγει: « οἶδα γὰρ ὅτι οὐ μόνον ἐρᾷς, ἀλλὰ
 καὶ πόρρω ἤδη εἰ πορευόμενος τοῦ ἔρωτος », ἐρυθριᾷ οὗτος ἔτι
 μᾶλλον. Ἐν τινι καθαρᾷ, εἰλικρινεῖ σχέσει φιλίας, ἐν τινι κλί-
 σει, στηριζομένη ἐπὶ πνευματικῶν προτερημάτων μόνων, οὐδεὶς
 λόγος ὑπάρχει τῷ ὄντι πρὸς ἐρύθημα.

§ 18. Ἐξ ἀνάγκης παραλείποντες ἐνταῦθα οὐχὶ μόνον διεξο-
 δικήν, ἀλλὰ καὶ σύντομον ψυχολογικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τοιοῦτου
 ἔρωτος ἐκ τῶν λεγομένων περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου ἐν τε τῷ

Φαίδρω και ἐν τῷ Συμποσίῳ τοῦ Πλάτωνος, ὡς και ἐν Ἀλκιβιάδῃ τῷ Α', ἐξ ὧν γίνεται κατάδηλον τὸ φρόνημα, ἡ δρᾶσις και ἡ κοινωνική διαγωγή τοῦ δαιμονίου Σωκράτους πρὸς κάθαρσιν τῶν ἀκολάστων ἡθῶν τῶν τε τελείων ἀνδρῶν και τῶν ὠριμωτέρων νεανιῶν ἀπὸ τῆς κακοηθείας τῆς ὑλικῆς παιδεραστίας και πρὸς προφύλαξιν και προστασίαν τῶν παιδῶν και ἀώρων μειρακίων ἀπὸ τῆς κατασχύνῃς ταιούτων σχέσεων, ἐνθα καταφαίνεται και ἀναντιρρόητως μαρτυρεῖται ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὁ δαιμόνιος ἐκεῖνος ἀνὴρ αὐτόχρημα ἀγνὸς παιδεραστής *), ὡς ἐξαγνιστῆς τῆς λώβῃς ταύτης διὰ τῆς ἠθικῆς και κοινωνικῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, ὡς ἠθικὸς παθολόγος ἐκατέρων τῶν εἰς τοιαύτην ἐρωτικὴν σχέσιν ἐξολισθαινόντων και ἐν αὐτῇ ἐνεχομένων και ὡς σωτῆρ τῶν ἐξηπατημένων θυμάτων —, ἀδυνατοῦμεν ἐπὶ τέλους, ὅπως μὴ ἀναζητήσωμεν και τινα ἀποχρῶσαν και δέουσαν αἰτιολογίαν τῆς ἐν τῇ συνετῇ, σώφρονι και ποτνίᾳ Ἑλλάδι ἐμφανίσεως τῆς κοινωνικῆς ταύτης λύμῃς, ἣν ὁμως ὁμολογητέον, ὅτι ἐξώγκωσε μετ' ἀφορήτου αἰσχρολογίας ἡ ἀκόλαστος και ἀθυρόστομος μέχρις ἀηδίας γλῶσσα τῶν λαμβογράφων και κωμικῶν ποιητῶν τῆς ἀρχαίας ἰδίως και ἐν μέρει τῆς μέσης και νεωτέρας κωμωδίας.

§ 19. Ἴνα λοιπὸν ἀνευρεθῇ ἡ δέουσα και ἀποχρῶσα αἰτιολογία τοῦ ζητήματος τούτου, ὀφείλομεν λαβεῖν ὑπ' ὄψιν και τὰς πλαγίας και βαθυτέρας ἀναλογίας αὐτῆς πρὸς τὸν φυσικὸν και θεμιτὸν ἔρωτα πρὸς ἄτομα τοῦ θήλεως φύλου, ὧν τὴν ἔλλειψιν ὑπὸ ἠθικὴν και αἰσθητικὴν ἔποψιν ἐπειρᾶτο ἀναπληροῦν ὁ Ἕλληνας διὰ τῆς παιδεραστίας, και τούτου ἔνεκα περιέπιπτεν εἰς τὴν φυσικὴν ταύτην νόσον τόσῳ εὐκολώτερον, ὅσῳ πολυειδέστερον ἀπεικονίζετο και ἡ σχέσις τοῦ ἰσχυροτέρου και τοῦ ἀσθενεστεροῦ φύλου ἐν τῇ ἀμοιβαιότητι τῶν διαφόρων ἡλικιῶν τοῦ ἄρρενος. Ὡς δὲ ἐκείνη ἡ ἔλλειψις τοῦ γυναικείου ἔρωτος συνείχετο στενότατα μετὰ τῆς κοινωνικότητος και δημοσιότητος τοῦ ἀνδρικοῦ βίου, ἥτις ἀπεμάκρυνε τὸν ἰδιώτην ἀπὸ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ και ἦν ἀπ' ἐτέρου αἰτία, δι' ἣν ἡ ἀγωγή τοῦ γυναικείου φύλου ἀπε-

*) « Socrates sanctus paederasta » ἴδε J. M. Gesner in Comment. Soc. Gotting Τόμ. II σ. 1 κ. ἑ.

λείπετο τῆς τοῦ ἀνδρικοῦ, οὕτως ἡ αὐτὴ αὐτὴ περίστασις ἠδύνατο προάγειν μόνον τὴν ἀμοιβαίαν ἐπιμιξίαν τῶν διαφόρων ἡλικιῶν τοῦ ἀβρένος φύλου. Καὶ ἦν μὲν ἀποκεκλεισμένη τοῖς παισὶ καὶ μεираκίοις ἢ ἀγορᾷ τῶν τελείων ἀνδρῶν, ἀλλ' ὅμως οὐχ ἦρτον ἦσαν ἀνοικτὰ τοῦτοις τὰ γυμνάσια καὶ αἱ παλαιστραι τῶν παίδων, ἅπερ διὰ τοῦτα δικαίως καὶ ἄνευ ἄλλης ἐξεγέρσεως ἐνομίσθησαν ὁ κυριώτατος τόπος καὶ ἡ καταλληλοτάτη εὐκαιρία, ὅθεν τοιαύτη σχέσις ἠδύνατο ἀναπτυχθῆναι καὶ μέχρις ἐπικρατοῦντος ἔθους. Ἐντεῦθεν εὐκόλως ἐξηγεῖται καὶ διὰ τί ἡ παιδραστία ἦν ἄγνωστος κατὰ τοὺς ὀμηρικοὺς χρόνους, καθ' οὓς ἡ γυνὴ ἦν οὐχὶ τοσοῦτον μακρὰν τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ ἀνδρός καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ ἀνὴρ ἦν μᾶλλον μεμονωμένος ἐν ταῖς ἐργασίαις ἐκάστης ἡμέρας. Πρώτη ἡ γένεσις καὶ ἀνάπτυξις τοῦ ἐλευθέρου ἀστικοῦ βίου τοῦ συνάπτοντος τὰ μέλη αὐτοῦ πρὸς ἄλληλα τόσῳ στενότερον, ὅσῳ ὑψηλότερον ἀνεβίβαζε τὴν ἀνδρικήν αὐτῶν συνείδησιν, κατέστησε γενικωτέρας τὰς συνθήκας, ἐφ' αἷς αὐτὴ ἡ σχέσις πρότερον ὑπεθάλλετο τὸ μέγιστον ὑπὸ τινων φύλων ἐν ὅλῳ διαφόροις περιστάσεσι, καὶ κατὰ τοῦτο ἀπέδειξεν αὐτὴν μάλιστα καὶ οἶονεὶ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα ἐλληνικῆς ἐλευθερίας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἀσιατικὴν καὶ βάρβαρον φυσικὴν κατάστασιν· ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ οὐδαμῶς παρέσχεν αὐτῇ κατὰ τῆς ἐξαχρειώσεως τὴν οἶονεὶ ἐγγύησιν, ἣν ἠδύνατο εὔρειν ἐν τῇ ἠθικῇ τάσει καὶ ὀρμῇ τῶν πρώτων ὀπαδῶν αὐτῆς. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ αὐστηρότης τῆς ἐλληνικῆς ἀγωγῆς, ἣτις καὶ τὸν παῖδα διετήρει ἐν κοσμιότητι σχεδὸν παρθενικῇ καὶ ἐπηύξανε τὴν φυσικὴν αὐτοῦ συστολήν καὶ αἰδῶ ἔτι δι' ἀδιαλείπτου ἐπιτηρήσεως, ἦν τόσῳ ἀνεπαρκεστέρα ἐγγύησις πρὸς τοῦτο, καθ' ὅσον μάλιστα ὅσῳ μᾶλλον ἐπλησίαζε πρὸς γυναικείαν ἀγωγήν καὶ ἔθος, τόσῳ μείζον θέλητρον ἠδύνατο ὑπάρχειν πρὸς ἀνάλογον χρῆσιν ἀφ' ἐνδὸς μὲν γυναικείας φιλαρεσκείας, ἀφ' ἐτέρου δὲ ἀνδρικής προαγωγείας. Ἡ δὲ θετικὴ νομοθεσία παρέπεται τῇ αὐτῇ ἀναλογίᾳ οὕτως, ὥστε μόνον τὴν κοινὴν καὶ προσοδοφόρον ἢ μισθωτὴν ἐταίρησιν τιμωρεῖ, μὴ ἀντιτάττουσα τῇ προαγωγείᾳ πλέον τι ἢ ἀστυνομικὰ τινα μέτρα. Ἡ δὲ κοινὴ γνώμη τοσοῦτον

ἀπέχει τοῦ κατακρίνειν τὴν ἰδιάζουσαν ἀνηθικότητα τῆς ὄλης σχέσεως, ὥστε στιγματίζει τὸ μέγιστον τὸν ἑταιρήσαντα ἢ μισθωθέντα, σπανίως δὲ ἢ οὐδέποτε τὸν ἀσελγῆ ἑραστήν. Ἀλλὰ καὶ ἐξελέγχει ἑαυτὴν ψευδομένην, παραδεχομένη συγχρόνως, ὅτι οἱ δυνατώτατοι τῶν ὁδηγῶν αὐτῆς πολλάκις ἐξήρχοντο ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς σχολῆς, ὅτι οἱ τοιοῦτοι μόνοι τελεωθέντες ἀποβαίνουν εἰς τὰ πολιτικά ἄνδρες, ὅτι οἱ γύνανδροι καὶ λέγειν ἡσκηκότες, ὅτι οἱ συνηγοροῦντες, οἱ τραγωδοῦντες, οἱ ῥητοροῦντες, ἦσαν « ἐξ εὐρυπρωκτῶν », ὅτι παροιμιωδῶς πῶς ἠδύνατο λέγεσθαι πρὸς τὸν τοιοῦτον· « κεκολόπευκας; τοιγαροῦν ῥήτωρ ἔσει »· κατὰ τὴν εἰρωνικὴν αἰτιολογίαν τὴν ὑπὸ Λουκιανοῦ (Ῥητορ. Διδ. 23) ἀναφερομένην· « πολλὰ γὰρ ἐκ τοῦ τοιοῦτου πρὸς τὴν ῥητορικὴν χρήσιμα παραγίγνεται· πλείων ἢ ἀναισχυντία καὶ θράσος ». Ἀλλ' εἰ καὶ ἐκ τοιούτων ἐκφράσεων πολιτικῶς διεφθαρμένης ἐποχῆς οὐδαμῶς πρέπει συμπεραίνειν περὶ ἀρχικῆς συνυπάρξεως ταύτης τῆς κακοηθείας μετὰ τῆς ἐλληνικῆς ἀστικῆς ἐλευθερίας, ἀλλ' ὅμως βλέπομεν, πόσον τὸ ἔθος ἦν συμπεφυκὸς μετὰ ταύτης, ὥστε ἀμφοτέρων ἡ διαφθορὰ συμπροώδευε μετὰ ταύτης. Καὶ ὅτε μάλιστα ὁ νόμος μόνον τὴν ἐπὶ μισθῷ ἑταιρήσιν ἐκόλαζεν, ἡ ἀττικὴ γλῶσσα ἐστιγματίζειν οἰανδήποτε τοιαύτην φαυλοδιότητά δι' ἐκφράσεων, οἷαι αἱ κιναιδός, κιναιδία, καταπυγούνη καὶ ἄλλαι τοιαύται. Καὶ αὐταὶ δὲ αἱ σωματικαὶ ἀσκήσεις ἐκληπτέαι μόνον ὡς σχολὴ τοῦ ἀνδρικοῦ φύλου, ἐν ᾗ ὁ νεώτερος ὤφειλεν ἀνυψωθῆναι ὑπὸ τὴν χειραγωγίαν τοῦ πρεσβυτέρου ὁμοφύλου. Ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο, κατὰ ταύτην τὴν ἀντανάκλασιν τοῦ φύλου ἐν τοῖς σωματικοῖς πλεονεκτήμασιν αὐτοῦ, ἡ σχέση τῶν βαθμῶν τῆς ἡλικίας μόνον εὐκολώτατα ἀνελάμβανε τὸ σχῆμα τῶν ὁρμῶν, ἃς ἡ φύσις εἶχε προωρισμένας πρὸς ἄλλο τι· καὶ ὅσοι χαρακτηριστικώτερον ὑπάρχει διὰ τὴν ἀρχαίαν γυμναστικὴν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν σημερινήν, ὅτι ἡ πρώτη ἐρείδεται κατ' ἐξοχὴν ἐπὶ τῆς πάλης (« προσπαλαίειν », Πλάτων Συμποσ. σ. 217), τόσῳ ἐγγύτερον παρέκειτο ἐνταῦθα ἡ κατάχρησις τῆς φυσικῆς ὑπερσχῆς καὶ κατὰ τὴν διεύθυνσιν, ἣν ἤδη ὑπεδήλωσαν πολυειδεῖς εἰκόνες ἐπὶ ἀρχαίων ἀγγείων.

§ 20. Μόνον ἡ ἐπάνοδος πρὸς σώφρονα οικογενειακὸν βίον ἐν ἀλληλεπιδράσει μετὰ πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἀνυψώσεως τοῦ θήλεος φύλου ἠδυνήθη θεραπεῦσαι τὸ ἀνδρικὸν φύλον ἀπὸ ταύτης τῆς ὑπερβολικῆς αὐταρκειᾶς αὐτοῦ, καὶ ἡ συναίσθησις τούτου διατελεῖ εὐεργέτημα τοῦ Ξενοφῶντος, ὀφείλον πάντως ῥέπειν ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν πλάστιγγα ἀπέναντι τῆς πρὸς τὸ πλατωνικὸν ἰδανικὸν ὀλιγωρίας αὐτοῦ. Ἐν τούτοις οὐδαμῶς προτιθέμεθα παραγνωρίσαι, ὅτι ἤδη ἢ ἐν τοῖς γυμνασίοις συμμετοχῇ τῆς θηλείας νεολαίας, ὡς προτείνει ὁ Πλάτων κατὰ σπαρτιατικὸν πρότυπον, εἰ καὶ ἄλλως φαίνεται παντάπασι προσκρούσασα ὡς ἄτοπος, ἠδύνατο ὅμως ἀντισταθμίσει ἐκεῖνο τὸ ἀτόπημα καὶ φαίνεται ὅτι καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Σπάρτῃ συνετέλεσεν οὐκ ὀλίγον πρὸς ἀποφυγὴν αὐτοῦ. Νομίζομεν μάλιστα, ὅτι ὀφείλομεν προβῆναι ἔτι περαιτέρω, διατεινόμενοι, ὅτι ἤδη μόνῃ ἢ τῆς γυναικὸς ἐν τῷ ἀρχαίῳ ἐλληνικῷ ἔταιρικῷ βίῳ χειραφέτησις συνετέλεσε τούλάχιστον, ὅπως διανείμῃ τὰ σωματικὰ πλεονεκτήματα, καὶ ὅπως, ὅ τι πρότερον ὑπῆρξε τερατώδης διαφθορὰ σύμπαντος τοῦ ἔθνους, ἀναφανῆ ὡς αἰσχροῦργημα ἀτόμων τινῶν, ὅπερ βεβαίως μαρτυροῦσιν αἱ κωμωδίαὶ τοῦ χαριεστάτου κωμικοῦ τῆς νέας κωμωδίας Μενάνδρου, αἵτινες οὐδὲν ἴχνος τούτου ἐμπεριεῖχον κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Πλουτάρχου (Συμποσ. Ζ', 8, 3). « Οὕτε παιδὸς ἔρωσ ἀρρένός ἐστιν ἐν τοιούτοις δράμασιν ».

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙ
ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΔΟΚΙΜΙΟΥ